

Με την υποστήριξη του

Παρίσι ώρα μηδέν; Ο ρόλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης - προκλήσεις και προοπτικές

Το Κέντρο Ευρωπαϊκής Πληροφόρησης Europe Direct ΕΛΙΑΜΕΠ και το Ευρωπαϊκό Κέντρο Περιβαλλοντικής Έρευνας και Κατάρτισης (ΕΚΕΠΕΚ) του Παντείου Πανεπιστημίου, με την υποστήριξη του Europe Direct του Δήμου Αθηναίων διοργάνωσαν εκδήλωση με θέμα «Παρίσι ώρα μηδέν; Ο ρόλος της ΕΕ – προκλήσεις και προοπτικές». Η εκδήλωση πραγματοποιήθηκε τη Δευτέρα, 18 Απριλίου 2016 και ώρα 17:00, στην αίθουσα του Europe Direct του Δήμου Αθηναίων (Ακαδημίας 50, Αθήνα).

Η συζήτηση εστίασε στις εξελίξεις του διεθνούς πλαισίου αντιμετώπισης της κλιματικής αλλαγής μετά το Παρίσι (COP21) και το ρόλο της Ευρωπαϊκής Ένωσης: *Σε ποιο βαθμό λειτουργεί η ΕΕ ως πρωτοπόρος δια του παραδείγματος; Ποιές είναι οι σχέσεις της με τους άλλους κύριους δρώντες; Κατά πόσο η συμφωνία του Παρισιού ανταποκρίνεται στις απαιτήσεις των καιρών και ποιά είναι τα «καινοτόμα» στοιχεία της σε σχέση με το Πρωτόκολλο του Κιότο, καθώς και οι προκλήσεις για την εφαρμογή της;*

Πρόκειται για ένα θέμα που έλκει ολοένα και περισσότερο το ενδιαφέρον της ελληνικής κοινωνίας, γεγονός που επιβεβαιώθηκε από το πολυάριθμο κοινό και το ιδιαίτερα υψηλό επίπεδο συμμετοχής στη συζήτηση. Οι ομιλητές εκπροσωπούσαν τους κυριότερους φορείς διαμόρφωσης και εφαρμογής πολιτικών για την κλιματική αλλαγή. Ειδικότερα, συμμετείχαν οι *Εμμανουέλα Δούση*, Αναπληρώτρια Καθηγήτρια, Πανεπιστήμιο Αθηνών, *Δημήτρης Ζευγώλης*, Γενική Διεύθυνση Δράσης για το Κλίμα, Ευρωπαϊκή Επιτροπή, *Ρεβέκκα Μπατμάνογλου*, Διευθύντρια, Διεύθυνση Κλιματικής Αλλαγής και Ποιότητας της Ατμόσφαιρας, Υπουργείο Περιβάλλοντος, *Αλέξανδρος Κατσιάμπουλας*, Εκπρόσωπος, Συμβούλιο για την Βιώσιμη Ανάπτυξη, ΣΕΒ, Διευθυντής Περιβάλλοντος, Ποιότητας & Αειφόρου ανάπτυξης, TITAN, *Δημήτρης Καραβέλλας*, Γενικός Διευθυντής, WWF Ελλάς και *Βασιλική Γραμματικογιάννη*, Δημοσιογράφος περιβαλλοντικών θεμάτων, στήλη Econoice, Athens Voice. Τη συζήτηση συντόνισε ο Γιώργος Κωστάκος, Εκτελεστικός Διευθυντής, Foundation for Global Governance and Sustainability (FOGGS) και Συντονιστής, LIFE Climate Action Sector, NEEMO EEIG.

Χαιρετισμούς απηύθυναν η Λενιώ Μυριβήλη, Εντεταλμένη Δημοτική Σύμβουλος για την Αστική Ανθεκτικότητα και Βιωσιμότητα του Δήμου Αθηναίων, η Βίκυ Καραγεώργου, Επίκουρη Καθηγήτρια του Παντείου Πανεπιστημίου και ο Θάνος Ντόκος, Γενικός Διευθυντής του ΕΛΙΑΜΕΠ.

Ο συντονιστής της συζήτησης, κ. **Γιώργος Κωστάκος**, επισήμανε την επίτευξη μιας ιστορικής σημασίας συμφωνίας στο Παρίσι τον Δεκέμβριο του 2015 (Paris Agreement), τονίζοντας ότι πρόκειται για το αποτέλεσμα πολυετών διαπραγματεύσεων στο πλαίσιο της Σύμβασης Πλαίσιο

Με την υποστήριξη του

των Η.Ε. για την Κλιματική Αλλαγή (UNFCCC) που υπεγράφη το 1992. Επιχειρώντας την κριτική αποτίμηση της συμφωνίας, έθεσε τα κύρια ερωτήματα που εγείρονται σε ό,τι αφορά το περιεχόμενό της, αλλά και την εφαρμογή της: *Είναι ουσιαστική η συμφωνία του Παρισιού, με πραγματικές δεσμεύσεις από όλες τις χώρες; Ποιός ο ρόλος της Ευρώπης; Ποιός ο ρόλος της Ελλάδας; Μπορούμε ν' αντιμετωπίσουμε την κλιματική αλλαγή και να συνεχίσουμε να αναπτυσσόμαστε; Προτεραιότητα στο περιβάλλον ή στους ανθρώπους; Ποιοί βγαίνουν κερδισμένοι και ποιοί χαμένοι από τις κλιματικές δράσεις; Ο κ. Κωστάκος τόνισε ότι η κλιματική αλλαγή δεν είναι απλά ένα περιβαλλοντικό ζήτημα, αλλά είναι μια καίρια πρόκληση της βιώσιμης ανάπτυξης που συνδυάζει περιβαλλοντικά, οικονομικά και κοινωνικά στοιχεία, και άπτεται ακόμα και θεμάτων ασφάλειας και διακυβέρνησης. Επίσης έκανε σύντομη αναφορά στο Πρόγραμμα LIFE της Ευρωπαϊκής Ένωσης, το οποίο χρηματοδοτεί δράσεις και σε σχέση με την κλιματική αλλαγή.*

Η κα **Εμμανουέλα Δούση**, Αναπληρώτρια Καθηγήτρια του Πανεπιστημίου Αθηνών, παρουσίασε το χρονικό της διεθνούς συνεργασίας για το κλίμα. Εστίασε στην εξέλιξη των διεθνών διαπραγματεύσεων από την υπογραφή του Πρωτοκόλλου του Κιότο μέχρι την 21^η Διάσκεψη των Συμβαλλομένων Μερών (COP21) στο Παρίσι, επιχειρώντας να αναδείξει σε ποιον βαθμό η νέα συμφωνία αποτελεί πρόοδο ή οπισθοδρόμηση και ποιός είναι ο επόμενος σταθμός.

Ειδικότερα, αναφέρθηκε στην Σύμβαση Πλαίσιο των Ηνωμένων Εθνών για την Κλιματική Αλλαγή που υπεγράφη το 1992 και έθεσε το γενικό πλαίσιο για την ανάληψη δράσης. Επισήμανε ότι τα 196 συμβαλλόμενα μέρη δεσμεύτηκαν να μειώσουν τις εκπομπές των αερίων του θερμοκηπίου χωρίς ωστόσο να θέσουν συγκεκριμένους στόχους. Το κενό αυτό κάλυψε το Πρωτόκολλο του Κιότο που υπεγράφη το 1997 και τέθηκε σε ισχύ το 2005, καθώς έθεσε ποσοτικοποιημένους στόχους για τα αναπτυγμένα κράτη που αντιστοιχούσαν σε κατά μέσο όρο 5% μείωση των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου κατά την περίοδο 2008-2012 σε σχέση με τα επίπεδα του 1990.

Ωστόσο, η πορεία των διαπραγματεύσεων για την μετά Κιότο εποχή ανέδειξε τη δυσκολία επίτευξης μιας νέας διεθνούς συμφωνίας για το κλίμα. Την 13^η Διάσκεψη των Συμβαλλομένων Μερών στο Μπαλί (2007), όπου συμφωνήθηκε ο οδικός χάρτης για τη διαπραγμάτευση και υιοθέτηση μιας νέας συμφωνίας ως το 2009, διαδέχθηκε η αποτυχία επίτευξης συναίνεσης μεταξύ των συμβαλλομένων μερών στην Κοπεγχάγη (2009), η απόφαση επέκτασης της περιόδου εφαρμογής του Πρωτοκόλλου του Κιότο έως το 2020 στην Ντόχα (2012), η προετοιμασία για τη Διάσκεψη του Παρισιού, η έκκληση στα κράτη να υποβάλλουν Εθνικά Καθορισμένες Προθέσεις Συνεισφοράς τους πριν τη Διάσκεψη και, εν τέλει, η υιοθέτηση της νέας συμφωνίας για το κλίμα τον Δεκέμβριο του 2015 στο Παρίσι που αποσκοπεί στον περιορισμό της υπερθέρμανσης του πλανήτη κάτω από 2°C σε σχέση με την περίοδο πριν τη Βιομηχανική Επανάσταση.

Με την υποστήριξη του

Η κα Δούση τόνισε ότι αναμφίβολα η νέα συμφωνία αποτελεί ιστορική σημασίας επιτυχία των διεθνών διαπραγματεύσεων. Ωστόσο, επισήμανε ότι η ουσιαστική αξιολόγηση του περιεχομένου, αλλά και της εφαρμογής της νέας συμφωνίας θα πρέπει να λαμβάνει υπόψιν τις αδυναμίες του Πρωτοκόλλου του Κιότο. Επιχειρώντας μια σύντομη αποτίμηση των αποτελεσμάτων που έχει αποφέρει η διεθνής συνεργασία, τόνισε ότι οι εκπομπές αυξήθηκαν σε παγκόσμιο επίπεδο κατά 47% σε σχέση με το 1990, ενώ για το 70% των παγκόσμιων εκπομπών ευθύνονται 10 κράτη, με την Κίνα και τις ΗΠΑ να παράγουν το ήμισυ περίπου των σημερινών παγκόσμιων εκπομπών. Η ΕΕ φαίνεται να επιβεβαιώνει τον ηγετικό της ρόλο, καθώς οι εκπομπές της ΕΕ-28 σημειώνουν μείωση 16%, ενώ η ΕΕ-15 υπερκαλύπτει το στόχο του Κιότο (8%). Ωστόσο, δεν θα πρέπει να αγνοούνται οι σημαντικές διαφοροποιήσεις στις επιδόσεις των κρατών-μελών: Η Σουηδία, το Ην. Βασίλειο και η Ελλάδα ξεπέρασαν τους εθνικούς στόχους, ενώ το Λουξεμβούργο, η Αυστρία και η Ισπανία αποκλίνουν από τους στόχους τους κατά 9%. Όπως αναφέρεται στην τελευταία έκθεση του Ευρωπαϊκού Οργανισμού Περιβάλλοντος, η υπερκάλυψη του στόχου οφείλεται σε μεγάλο βαθμό στην οικονομική κρίση. Τα στοιχεία αυτά δηλώνουν σαφώς την ανάγκη ανάληψης δράσης σε διεθνές επίπεδο με τη συμμετοχή των αναπτυσσόμενων και των αναπτυσσόμενων κρατών.

Η κα Δούση ανέφερε συνοπτικά τα κυριότερα σημεία της Συμφωνίας του Παρισιού: i) Ο στόχος που τέθηκε είναι να περιορισθεί η αύξηση της θερμοκρασίας σε λιγότερο από 2°C σε σύγκριση με τα προ-βιομηχανικά επίπεδα και να συνεχιστούν οι προσπάθειες για να περιορισθεί η αύξηση της θερμοκρασίας σε 1,5°C. ii) Οι Εθνικά Καθορισμένες Προθέσεις Συνεισφοράς θα αποτελέσουν τον οδικό χάρτη για τη μείωση των εκπομπών. Θα καταγράφονται σε ένα δημόσιο μητρώο, iii) Κορύφωση των εκπομπών το συντομότερο δυνατό, iv) Επανεξέταση της κατάστασης και αναθεώρηση των εθνικών εισφορών κάθε 5 χρόνια v) Προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή στο βαθμό που η τελευταία είναι αναπόφευκτη, vi) Αποζημίωση για απώλειες και ζημιές και vii) Χρηματοδότηση. Τόνισε ότι στη συμφωνία δεν ορίζεται σαφώς ο μηχανισμός συμμόρφωσης, υπογραμμίζοντας ότι η επικύρωση και εφαρμογή της συμφωνίας από όλα τα συμβαλλόμενα μέρη παραμένει η σημαντικότερη πρόκληση.

Ο κος **Δημήτρης Ζευγώλης**, εκπρόσωπος της Γενικής Διεύθυνσης Δράσης για το Κλίμα της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, εστίασε στον ρόλο της ΕΕ στις διεθνείς διαπραγματεύσεις για την κλιματική αλλαγή και επιχείρησε να απαντήσει στο ερώτημα κατά πόσο η ΕΕ παραμένει πρωτοπόρος δια του παραδείγματος. Επισήμανε ότι πρόκειται για μια ιστορικής σημασίας συμφωνία, καθώς για πρώτη φορά συμφώνησαν όλα τα κράτη στην υιοθέτηση δεσμευτικών στόχων μείωσης των εκπομπών τους. Πρόσθεσε ότι οι συζητήσεις και οι διαπραγματεύσεις στο Παρίσι ήταν έντονα πολιτικοποιημένες, καθώς πρόκειται για μέτρα που επηρεάζουν το σύνολο της οικονομίας και της κοινωνίας.

Όσον αφορά το περιεχόμενο της νέας συμφωνίας, αναφέρθηκε, μεταξύ άλλων, στο γεγονός ότι ορίζεται για πρώτη φορά ο μηχανισμός ελέγχου της προόδου και αναθεώρησης των στόχων κάθε πέντε χρόνια και ένα κοινό σύστημα παρακολούθησης των επιδόσεων από τα ανεπτυγμένα και

Με την υποστήριξη του

αναπτυσσόμενα κράτη. Επισήμανε ότι βασικό εργαλείο πολιτικής παραμένει το εμπόριο ρύπων, αναφερόμενος στην εν εξελίξει διαδικασία αναθεώρησης του ευρωπαϊκού Συστήματος Εμπορίας Δικαιωμάτων Εκπομπών (ΣΕΔΕ). Επιπλέον, δίνεται ιδιαίτερη έμφαση στην ανάγκη υποστήριξης των αναπτυσσόμενων κρατών, καθώς και στη λήψη μέτρων που αφορούν όχι μόνον τον μετριασμό των εκπομπών, αλλά και την προσαρμογή στις επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής, ιδίως σε τοπικό επίπεδο.

Επισήμανε τον πρωτοπόρο ρόλο της ΕΕ για την αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής, υπογραμμίζοντας το γεγονός ότι έχει υπερκαλύψει τον στόχο μείωσης των εκπομπών αερίων που υιοθετήθηκε στο πλαίσιο του Πρωτοκόλλου του Κιότο. Ανέφερε μάλιστα ότι η πρόοδος αυτή δεν μπορεί να αποδοθεί μόνο σε συγκυριακούς παράγοντες, όπως η οικονομική κρίση, αλλά συνιστά αποτέλεσμα μιας ολοκληρωμένης πολιτικής. Ενδεικτικό δε του ηγετικού ρόλου της ΕΕ αποτελεί και η κοινή θέση που υιοθέτησε εν όψει των διαπραγματεύσεων της νέας διεθνούς συμφωνίας στο Παρίσι.

Η κα **Ρεβέκκα Μπατμάνογλου**, διευθύντρια της Διεύθυνσης για την Κλιματική Αλλαγή και την Ποιότητα της Ατμόσφαιρας του Υπουργείου Περιβάλλοντος εστίασε στις προκλήσεις και τις προοπτικές που ανακύπτουν σε εθνικό επίπεδο από την εξέλιξη της διεθνούς συνεργασίας και τη νέα συμφωνία του Παρισιού. Όπως ανέφερε, πρόκειται για μια ιστορικής σημασίας, φιλόδοξη και νομικά δεσμευτική συμφωνία, στην οποία τέθηκαν κοινοί κανόνες διαφάνειας και εποπτείας. Παρουσίασε συνοπτικά τα κύρια σημεία της συμφωνίας και υπογράμμισε το γεγονός ότι προκειμένου να τεθεί σε ισχύ θα πρέπει τουλάχιστον 55 χώρες, που αντιπροσωπεύουν τουλάχιστον το 55% των παγκόσμιων εκπομπών, να την επικυρώσουν μέχρι τις 21/4/2017. Στο σημείο αυτό, ανέφερε ότι ο Έλληνας Αναπληρωτής Υπουργός Περιβάλλοντος επρόκειτο να υπογράψει την συμφωνία.

Υπογράμμισε τον πρωτοπόρο ρόλο της ΕΕ, επισημαίνοντας ότι πρόκειται για την πρώτη μεγάλη οικονομία που παρουσίασε πρόταση για το κλίμα πριν την διαπραγμάτευση της συμφωνίας στο Παρίσι. Σε ό,τι αφορά την υλοποίηση της συμφωνίας, αναφέρθηκε στις μεσοπρόθεσμες απαιτήσεις, όπως η ανάγκη περαιτέρω τεκμηρίωσης της 5ης έκθεσης αξιολόγησης της Διακυβερνητικής Επιτροπής για την Κλιματική Αλλαγή (IPCC), η συμμετοχή της ΕΕ στον πρώτο «διευκολυντικό διάλογο» (2018) και στον πρώτο παγκόσμιο απολογισμό (2023), καθώς και η εκπόνηση έως το 2020 μακροπρόθεσμων αναπτυξιακών στρατηγικών χαμηλών εκπομπών. Σημείωσε ότι στις θεμελιώδεις αλλαγές σε τεχνολογία, ενέργεια, οικονομία και κοινωνία που πρέπει να γίνουν στην Ευρώπη και στην Ελλάδα συγκαταλέγονται η προώθηση των Ανανεώσιμων Πηγών Ενέργειας και η βελτίωση της ενεργειακής απόδοσης, καθώς και οι δημόσιες και ιδιωτικές επενδύσεις, αποσκοπώντας στην καινοτομία και τον εκσυγχρονισμό. Όσον αφορά τη χρηματοδότηση και την ενίσχυση των επενδύσεων στον τομέα της κλιματικής αλλαγής για την περίοδο 2014-2020 ανέφερε ότι υπάρχει ήδη πρόβλεψη για 114 δις από το Ευρωπαϊκό Ταμείο Στρατηγικών Επενδύσεων.

Με την υποστήριξη του

Σε ό,τι αφορά την ελληνική πολιτική για την κλιματική αλλαγή, σημείωσε ότι σήμερα η Ελλάδα έχει υπερκαλύψει τους στόχους που τέθηκαν στο πλαίσιο του Πρωτοκόλλου του Κιότο και της ευρωπαϊκής πολιτικής. Συμπλήρωσε δε ότι «η χώρα μας εκτιμάται ότι θα επιτύχει τον στόχο μείωσης των αερίων του θερμοκηπίου της πρώτης κοινοτικής δέσμης «κλίμα-ενέργεια» για το 2020».

Στόχος της ελληνικής πολιτικής είναι ο οριζόντιος συντονισμός των μέτρων για την κλιματική αλλαγή, προκειμένου να επιτευχθεί βιώσιμη ανάπτυξη χαμηλών ή/και μηδενικών εκπομπών άνθρακα με χρήση της σύγχρονης τεχνολογίας. Οι δράσεις και τα μέτρα εστιάζονται στην πρόληψη και τον μετριασμό, αλλά και στην προσαρμογή στις επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής.

Ειδικότερα, σε ό,τι αφορά τον μετριασμό της κλιματικής αλλαγής, τόνισε ότι ισχύουν οι δεσμεύσεις της δεύτερης κοινοτικής δέσμης «κλίμα-ενέργεια» για το 2030 και θα εξειδικευτούν οι εθνικοί στόχοι για τα 28 κράτη-μέλη όσον αφορά τον συνολικό κοινοτικό στόχο της μείωσης των εκπομπών αερίων κατά 40% σε σχέση με 1990, δηλαδή της εθνικά καθορισμένης πρόθεσης συνεισφοράς (INDC) της ΕΕ στο πλαίσιο της Συμφωνίας του Παρισιού.

Όσον αφορά την προσαρμογή στις επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής, η κα Μπατμάνογλου τόνισε ότι έχει ολοκληρωθεί η Εθνική Στρατηγική για την Προσαρμογή στην Κλιματική Αλλαγή (ΕΣΠΚΑ). Ανέφερε ότι πρόκειται για ένα κείμενο στρατηγικού χαρακτήρα με στόχο τη χάραξη κατευθυντήριων γραμμών για την αντιμετώπιση των επιπτώσεων της κλιματικής αλλαγής και την ενίσχυση της ανθεκτικότητας της χώρας. Επιπλέον, θέτει τους άξονες για τη συνεχή διαδικασία διαβούλευσης, επανεξέτασης και επικαιροποίησης της στρατηγικής.

Επισήμανε ότι πρόκειται για το «πρώτο βήμα» όσον αφορά τον σχεδιασμό και την υλοποίηση των απαραίτητων μέτρων προσαρμογής σε εθνικό, περιφερειακό και τοπικό επίπεδο. Στις προτεραιότητες του Υπουργείου συγκαταλέγονται ο σχεδιασμός των περιφερειακών σχεδίων προσαρμογής και του μηχανισμού παρακολούθησης και εφαρμογής. Χαρακτήρισε ως καθοριστικής σημασίας για την αποτελεσματικότητα της εθνικής πολιτικής την υιοθέτηση ευέλικτων διαδικασιών επανεξέτασης και συμμετοχικών διαδικασιών. Υπογράμμισε δε τη σημασία της ανάληψης πρωτοβουλιών ενημέρωσης, των συμμετοχικών διαδικασιών και της ευρύτατης διαβούλευσης με τους κοινωνικούς εταίρους.

Ο κος **Αλέξανδρος Κατσιάμπουλας**, εκπρόσωπος του Συμβουλίου για τη Βιώσιμη Ανάπτυξη του ΣΕΒ, Διευθυντής Περιβάλλοντος, Ποιότητας και Βιώσιμης Ανάπτυξης της ΑΕ Τσιμέντων ΤΙΤΑΝ, εστίασε στην αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής σε καιρούς οικονομικής κρίσης, καθώς και στις δυνατότητες και προκλήσεις για την εφαρμογή αποτελεσματικών πολιτικών. Κατ' αρχάς, σημείωσε ότι το Συμβούλιο για τη Βιώσιμη Ανάπτυξη του ΣΕΒ είναι μέλος του World Business Council for Sustainable Development (WBCSD) και συμμετείχε στην συνάντηση του WBCSD που πραγματοποιήθηκε στο Παρίσι στο πλαίσιο του COP21 και στο Sustainable Innovation Forum,

Με την υποστήριξη του

όπου αντιπροσωπεύθηκαν επιχειρηματικοί φορείς, κυβερνήσεις, τα Ηνωμένα Έθνη, καθώς και φορείς της κοινωνίας των πολιτών, με στόχο την προώθηση της επιχειρηματικής καινοτομίας.

Χαρακτήρισε ιστορικής σημασίας τη Συμφωνία στο Παρίσι, αλλά δεν παρέλειψε να επισημάνει τις αδυναμίες της και, ειδικότερα, την απουσία συγκεκριμένων, δεσμευτικών όρων, χάρτη πορείας και ενός παγκόσμιου συστήματος αποτελεσματικής διακυβέρνησης για την αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής. Κατά συνέπεια, παραμένει ανοιχτό ερώτημα «κατά πόσο η νέα συμφωνία αποτελεί το εργαλείο για τη μετάβαση σε ένα κόσμο χαμηλών εκπομπών αερίων του φαινομένου του θερμοκηπίου ή ένα μέσο μεταφοράς της παραγωγής από τις ανεπτυγμένες στις αναπτυσσόμενες χώρες χωρίς όφελος για το περιβάλλον».

Συμπλήρωσε δε ότι τα μέχρι τώρα 187 υποβληθέντα εθνικά σχέδια δεν επαρκούν για να επιτευχθεί ο στόχος της συμφωνίας, καθώς σύμφωνα με εκτιμήσεις επιτρέπουν στην παγκόσμια υπερθέρμανση να ανέλθει σε 3 βαθμούς Κελσίου. Επιπλέον, τόνισε τη μεγάλη διαφοροποίηση που παρατηρείται στους ποσοτικούς στόχους μείωσης που τέθηκαν από τα συμβαλλόμενα κράτη. Απόρροια αυτού αποτελεί το γεγονός ότι ακόμα και μέχρι το 2030 το παγκόσμιο αποτύπωμα δεν θα είναι ομοιογενές και, ως εκ τούτου, το κόστος συμμόρφωσης θα διαφοροποιείται σημαντικά ανά περιοχή, δημιουργώντας στρεβλώσεις στις αγορές ειδικά μεταξύ ανεπτυγμένων και αναπτυσσόμενων οικονομιών.

Όσον αφορά το εμπόριο ρύπων, σημείωσε ότι οι μηχανισμοί τιμολόγησης των εκπομπών άνθρακα κερδίζουν διεθνώς έδαφος, αλλά είναι διάσπαρτοι, καλύπτοντας μόλις το 25% των παγκόσμιων εκπομπών. Συστήματα Εμπορίας Εκπομπών λειτουργούν σε αρκετές περιοχές του πλανήτη όπως η ΕΕ, ο Καναδάς, η Νότια Κορέα και η Ν. Ζηλανδία, καθώς και σε ορισμένες περιοχές της Κίνας και μερικές πολιτείες των ΗΠΑ. Ωστόσο, η τρέχουσα τιμή του τόνου CO₂ κυμαίνεται από 1.5€ στη Κίνα, 6€ στην ΕΕ και 12€ στην Καλιφόρνια. Επισήμανε ότι τα στοιχεία αυτά δηλώνουν σαφώς την απουσία ενός παγκόσμιου εναρμονισμένου συστήματος εμπορίας εκπομπών άνθρακα, με αποτέλεσμα τη δημιουργία στρεβλώσεων και την αύξηση του κινδύνου διαρροής οικονομικών δραστηριοτήτων («carbon leakage»/ «διαρροή άνθρακα»). Ο κίνδυνος αυτός συνίσταται στην απόφαση ορισμένων επιχειρήσεων να μεταφέρουν την παραγωγή τους σε περιοχές με μικρότερο κόστος συμμόρφωσης (διαρροή παραγωγής), γεγονός που συνεπάγεται απώλεια επενδύσεων και θέσεων εργασίας στις χώρες με υψηλό κόστος συμμόρφωσης.

Αναφερόμενος στην περίπτωση της Ελλάδας και την εν εξελίξει αναθεώρηση του Ευρωπαϊκού Συστήματος Εμπορίας Δικαιωμάτων Εκπομπών (ΣΕΔΕ) για το 2021-2030, τόνισε ότι δυστυχώς οι μέχρι τώρα προτάσεις στηρίζονται στην κλαδική απόδοση σε ευρωπαϊκό και όχι σε εθνικό επίπεδο, γεγονός που θα έχει αρνητικές συνέπειες για μεγάλους βιομηχανικούς κλάδους της χώρας μας που λόγω της γεωγραφικής της θέσης είναι εξ ορισμού εκτεθειμένη σε κίνδυνο «διαρροής άνθρακα». Ενδεικτικά αναφέρθηκε στον κίνδυνο αύξησης των εισαγωγών από χώρες εκτός της ΕΕ, που δεν συμμετέχουν στο ΣΕΔΕ, όπως η Τουρκία και στην συνακόλουθη υποβάθμιση της ανταγωνιστικότητας της ελληνικής βιομηχανίας. Στο σημείο αυτό χαιρέτισε τις

Με την υποστήριξη του

προσπάθειες του ελληνικού Υπουργείου Περιβάλλοντος για την εισαγωγή και του γεωγραφικού κριτηρίου στην κατάρτιση της λίστας «διαρροής άνθρακα», αλλά και για τη συνεργασία και διαβούλευση με τους εμπλεκόμενους φορείς για την αναθεώρηση του ΣΕΔΕ. Τέλος, τόνισε ότι η ελληνική βιομηχανία στηρίζει τη θέσπιση benchmarks που προκύπτουν από επίκαιρα πραγματικά στοιχεία και μια δυναμική κατανομή δικαιωμάτων, ώστε κάθε εγκατάσταση να λαμβάνει δικαιώματα αναλόγως με τις ανάγκες της παραγωγής της.

Ο **κος Δημήτρης Καραβέλλας**, γενικός διευθυντής της WWF Ελλάς, εστίασε στο βαθμό που η νέα συμφωνία είναι αντάξια των προκλήσεων από την οπτική των περιβαλλοντικών μη κυβερνητικών οργανώσεων. Κατ' αρχάς, επισήμανε ότι σύμφωνα με μελέτη του ΟΗΕ, η Ελλάδα, όπως και ολόκληρη η Μεσόγειος, συγκαταλέγονται στα 18 «καυτά» σημεία του πλανήτη, τα οποία θα αντιμετωπίσουν τα μεγαλύτερα προβλήματα εξαιτίας της εντεινόμενης αλλαγής του κλίματος. Σε ό,τι δε αφορά το κόστος της αδράνειας, ανέφερε ότι σύμφωνα με την Έκθεση της Τράπεζας της Ελλάδας (2011), το σωρευτικό κόστος εξαιτίας της κλιματικής αλλαγής για την ελληνική οικονομία το 2100 θα είναι 701 δις ευρώ (σενάριο μη δράσης), 577 δις ευρώ (σενάριο προσαρμογής) και 436 δις ευρώ (σενάριο μετριασμού).

Υπογράμμισε τα κρίσιμα ερωτήματα που ανέκυψαν πριν τη Διάσκεψη στο Παρίσι: Θα υπάρξει μια οποιαδήποτε συμφωνία μεταξύ 196 κρατών; Πόσο φιλόδοξη θα είναι στον μακροπρόθεσμο στόχο του περιορισμού της ανόδου της θερμοκρασίας που θα θέσει; Θα θέσει χρονοδιάγραμμα και στόχους για τη μείωση εκπομπών; Θα απαιτήσει ξεκάθαρα απεξάρτηση από τα ορυκτά καύσιμα; Θα οδηγήσει σε ένα ενιαίο και διαφανές σύστημα καταγραφής και ελέγχου των επιδόσεων των κρατών; Θα βρεθεί η χρηματοδότηση για έργα μετριασμού και προσαρμογής για τις πιο αδύναμες χώρες; Θα αποδώσει κλιματική δικαιοσύνη; Κάποια εξ αυτών απαντήθηκαν με την ιστορικής σημασίας συμφωνία, άλλα παραμένουν ανοιχτά καθώς είναι συνάρτηση της εφαρμογής της συμφωνίας.

Τόνισε, μεταξύ άλλων, ότι «ακόμα και να τηρηθούν κατά γράμμα οι δεσμεύσεις βρισκόμαστε σε τροχιά +2,7°C». Σε ό,τι αφορά τις επιδόσεις της ελληνικής πολιτικής υπογράμμισε το γεγονός ότι το 2012 η Ελλάδα είχε την 6^η χειρότερη επίδοση στην ΕΕ-28, σημειώνοντας αύξηση 5,7% των εκπομπών σε σχέση με το 1990, όταν ο ευρωπαϊκός μέσος όρος αντιστοιχεί σε μείωση 17,9%. Αναφερόμενος στο ενεργειακό μείγμα της Ελλάδας, επισήμανε ότι ο λιγνίτης συνεχίζει να αποτελεί τη σημαντικότερη πηγή ηλεκτρικής ενέργειας (41%). Δεν παρέλειψε να αναφέρει ότι η παραγωγή ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές σημείωσε σημαντική αύξηση και αντιστοιχεί σε 25,7%, υπογραμμίζοντας βέβαια ότι ο στόχος είναι να φτάσει το 40% έως το 2020.

Επισήμανε ότι παρά τις αδυναμίες της νέας συμφωνίας, παραμένει μια ιδιαίτερα αισιόδοξη εξέλιξη για τη διαμόρφωση ενός παγκόσμιου θεσμικού πλαισίου για την αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής. Όπως ανέφερε «η συμφωνία του Παρισιού δεν αποτελεί το οριστικό τέλος της απεξάρτησης από τα ορυκτά καύσιμα – μπορεί όμως να αποτελέσει την αρχή του τέλους.

Με την υποστήριξη του

Όπως όλες οι συμφωνίες, το κλειδί βρίσκεται στην υλοποίηση και στην συνεχιζόμενη πολιτική πίεση για ακόμα πιο τολμηρά και δυνατά μέτρα. Για την Ελλάδα της κρίσης, η νέα παγκόσμια και ευρωπαϊκή κλιματική πολιτική (θα έπρεπε να) σημαίνει σταδιακή απεξάρτηση από τον λιγνίτη, στροφή σε ΑΠΕ/εξοικονόμηση και φυσικά, εφαρμογή σχεδίου προσαρμογής».

Η **κα Βασιλική Γραμματικογιάννη**, δημοσιογράφος περιβαλλοντικών θεμάτων (στήλη EcoVoice) της Athens Voice, εστίασε στον ρόλο των διαφορετικών ομάδων συμφερόντων, επιχειρώντας να παρουσιάσει την εξέλιξη των διαπραγματεύσεων της Συμφωνίας του Παρισιού από μια άλλη - δημοσιογραφική- σκοπιά. Επισήμανε μεταξύ άλλων ότι για πρώτη φορά στο Παρίσι γεφυρώθηκαν τεράστιες διαφορές μεταξύ του αναπτυσσόμενου και του ανεπτυγμένου κόσμου, τονίζοντας ότι πρόκειται για μια συμφωνία η οποία δεν αφορά μόνο το περιβάλλον, αλλά γενικότερα το οικονομικό μοντέλο, στο οποίο ήταν βασισμένος ο κόσμος μέχρι σήμερα. Ανέφερε χαρακτηριστικά ότι «Πρόκειται για την αρχή του τέλους των ορυκτών καυσίμων και τη μετάβαση στις ΑΠΕ. Από αυτή την άποψη θα τολμούσα να πω ότι πρόκειται πρωτίστως για οικονομική συμφωνία και δευτερευόντως για περιβαλλοντική συμφωνία, αφού ο στόχος του 1.5% είναι περισσότερο συμβολικός και λιγότερο ένας στόχος που μπορεί να επιτευχθεί. Όταν μιλάμε για οικονομικές συμφωνίες είναι ευκολότερο να συνειδητοποιήσουμε και τη σύγκρουση των διαφορετικών συμφερόντων».

Αναφερόμενη στις διαφορετικές ομάδες συμφερόντων, υπογράμμισε τις διαφορετικές προτεραιότητες των ανεπτυγμένων και αναπτυσσόμενων κρατών και τη διαπραγματευτική δύναμη της ομάδας των 77, που αντιπροσωπεύουν το 80% του παγκόσμιου πληθυσμού. Τόνισε βέβαια ότι παρά το γεγονός ότι η Κίνα συμμετέχει σε αυτή την ομάδα, επί της ουσίας «διπλωματικά παίζει και μόνη της».

Επιπλέον, αναφέρθηκε στην ομάδα των αραβικών κρατών, μεταξύ άλλων Σ. Αραβία, Κουβέιτ, Κατάρ), των οποίων οι οικονομίες εξαρτώνται σε μεγάλο βαθμό από τα ορυκτά καύσιμα και, ως εκ τούτου, επιμένουν στις διαπραγματεύσεις να ληφθούν υπόψη οι επιπτώσεις που θα έχει για τις οικονομίες τους η στροφή προς μια πράσινη οικονομία. Πολλές φορές μάλιστα συντάσσονται με τους G77, για διαφορετικούς λόγους. Σε ό,τι αφορά τη συμμαχία των 43 μικρών νησιωτικών χωρών, σημείωσε ότι πρόκειται για τις πλέον ευάλωτες χώρες στις επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής και, ως εκ τούτου, βρίσκονται στην πρώτη γραμμή για την υιοθέτηση πολιτικών που αφορούν την αντιμετώπισή τους και θέτουν στο επίκεντρο των διαπραγματεύσεων το κείμενο ερώτημα που αφορά το πώς θα επιμεριστεί το κόστος προσαρμογής στην κλιματική αλλαγή.

Δεν παρέλειψε να επισημάνει τις διαφορετικές προτεραιότητες που θέτουν οι περιβαλλοντικές οργανώσεις και η επιχειρηματική κοινότητα σε εθνικό και τοπικό επίπεδο.. Ειδικότερα, ανέφερε ότι «παρότι ο κλάδος της ναυτιλίας αναφερόταν στο αρχικό σχέδιο της νέας διεθνούς συμφωνίας του ΟΗΕ για την κλιματική αλλαγή, το τελικό κείμενο της συμφωνίας απέφυγε να κάνει

Με την υποστήριξη του

ονομαστική αναφορά στη ναυτιλία. Σε ευρωπαϊκό επίπεδο, η ναυτιλία είναι σχεδόν ο μοναδικός κλάδος της οικονομίας ο οποίος εξαιρείται από την κλιματική νομοθεσία».

Υπό των φώς αυτών των διαφορετικών προτεραιοτήτων και συμφερόντων εύλογα τέθηκε το ερώτημα: Πώς φτάσαμε σε συμφωνία;

Στο σημείο αυτό, σημείωσε ότι είχε δημιουργηθεί ήδη περίπου 6 μήνες πριν τη Διάσκεψη του Παρισιού ένας συνασπισμός περίπου 100 κρατών προκειμένου να πιέσει για μια παγκόσμια φιλόδοξη δεσμευτική συμφωνία. Στο συνασπισμό αυτό συντάχθηκαν αναπτυσσόμενες και ανεπτυγμένες χώρες και ήταν καθοριστικός για να επιτευχθεί η συμφωνία.

Σε ό,τι αφορά όμως την εφαρμογή της συμφωνίας, επισήμανε ότι η συμφωνία δίνει το πλαίσιο για το πώς θα κινηθούν οι επενδύσεις τα επόμενα χρόνια. Ωστόσο οι επενδύσεις στηρίζονται στα ιδιωτικά κεφάλαια. Αν οι επενδυτές αποφασίσουν ότι δεν θέλουν να επενδύσουν σε καθαρή ενέργεια δεν μπορεί κανείς να τους υποχρεώσει. Επομένως, τα κράτη θα πρέπει να σχεδιάσουν το ενεργειακό τους μέλλον με τρόπο που να ευνοούνται οι μακροπρόθεσμες επενδύσεις, δηλαδή δίνοντας κίνητρα για την ανάπτυξη καθαρής ενέργειας. Διαφορετικά η δράση για το κλίμα μπορεί να οδηγήσει σε ενεργειακή ένδεια τις ασθενέστερες ομάδες πληθυσμών αλλά και χωρών.

Πρόσθεσε δε ότι «Ο Francis Scott Fitzgerald είχε πει για την νοημοσύνη ότι «είναι η ικανότητα να έχεις στο μυαλό σου δυο αντίθετες ιδέες την ίδια ώρα». Κάπως έτσι προσήλθαν στις διαπραγματεύσεις οι εκπρόσωποι των Συμβαλλομένων Μερών και πραγματικά φάνηκαν πολύ διαυγείς. Οι αντίθετες ιδέες που είχαν στο μυαλό τους οι ηγέτες ήταν από τη μια το οικονομικό μοντέλο που είναι βασισμένος ο κόσμος μας και από την άλλη η αποφασιστικότητα να το αλλάξουμε. Ας ελπίσουμε ότι παρόλες τις συγκρούσεις που θα υπάρξουν στην εφαρμογή της συμφωνίας η αποφασιστικότητα να εξακολουθήσει να είναι ισχυρή και να μην αποτελέσει το Παρίσι άλλη μια χαμένη ευκαιρία».